

Máriás József

Az otthonirodalom újabb remeke

Nagybánya és környéke

„V

A Tersánszky Józsi Jenő
nevével fémjelzett
könyv- és régiségtár,
a vendégház, az udvar
a helyiekre és
a vendégekre egyaránt
kellemes hatással van.

égre eléri az ember az Őrhegyet, mely tulajdonképpen csak halom; s ha ennek tetejére följut, akkor fönn van, és soká le nem megy róla, mert páratlan szépségű látvány nyílik előtte... kelet felé a völgy vége, melyet félhold alakban kerítenek körül a roppant magas hegyek. Ezeknek tövében fekszik Nagybánya ősrégi épületeivel s gót tornyával, mint egy darab középkor, mit itt felejtett az idő. A város és az egész völgy felett sajátos tiszta kék köd, mintha az ég egészen leereszkedett volna a földre. (...) Ó, mennyire szeretem ezt a várost! Már negyedszer vagyok itt, s egyre jobban tetszik. Ezek a vén házak olyan barátságosan köszöntik az érkezőt, mint valami kedélyes öregurak. Azt óhajtom, hogy ott haljak meg, ahol születtem (...) De ha nem az alföldön halok meg, ha hegyek között kell meghalnom: úgy leginkább óhajtom, hogy itt temessenek el, Nagybánya regényes völgyében." Petőfi Sándor útirajzából idéztük a nekünk oly nagyon kedves szavakat. Mi sem illene jobban egy Nagybányáról és vidékéről szóló könyv* méltatása elé, mint irodalmunk halhatatlan klasszikusának vallomása.

Újabb örvendetes híradás ez a Művelődés hasábjain Nagybányáról és környékéről, jelesen az annak értékeit, hagyományait fölmutató kiadványokról. 1997 októberében Szülőföld ihlette könyvsorozat címen írtam az EMKE Füzetekről, 2012 márciusában Tatárok, betyárok, bányarémekekről, amely a Teleki Magyar Ház kiadványaként látott napvilágot 2019 áprilisában, 2020 februárjában és 2021 januárjában pedig három ES-albumról, amelyek mecénása/kiadója az Electro Sistem vezérigazgatója, Blaskó István.

A mostani kiadvány mögött, amint az impresszumban olvashatjuk, a Teleki Társaság, közelebbről a Teleki Magyar Ház áll. Mit is kell tudnunk

az intézményről? A több mint százezres lakosságú város alig tizenhárom ezerre tehető magyar lakosságának a szellemi központja, amely a magyar történelmi egyházak és a Németh László Gimnázium mellett az anyanyelviség és kultúra szigete, amelynek a híres koltói gróf, Teleki Sándor lakóháza ad otthont. Tulajdonosa a Nagybánya-óvárosi református egyházközség; működtetője az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület nagybányai fiókszervezete, a Misztótfalusi Kis Miklós Közművelődési Egyesület.

A Teleki Magyar Ház 2002-ben jött létre s vált az évek során a nagybányai magyar közösség kulturális és közösségi intézményévé, otthonává. Az azóta eltelt közel húsz év alatt, jelentős anyasorsági támogatásból és a helyiek adományaiból megújult építmény a régi fényében ragyog. A falai közt és udvarán művészeti és kulturális tevékenységek – hagyományörzés/-ápolás és közösségépítés, cserkészlet, táncház, kézműves foglalkozások, honismereti előadások, tehetséggyondozás, táborok... –, közösségi összefüggések zajlanak/működnek. Az udvaron gróf Teleki Sándor mellszobra tekint a betérőre, int a haza- és szülőföldszeretet fontosságára. A Tersánszky Józsi Jenő nevével fémjelzett könyvtár, a régiségtár, az családias hangulatú vendégház, a rendezett udvar a helyiekre s az oda érkező hazai és külföldi vendégekre egyaránt kellemes hatással van. Az elmúlt években a Ház társrendezőket/szervezőként volt jelen a város fontosabb rendezvényein – a Szent István Napokon, a Főter Fesztiválon, a Gesztenyeünnepen... A Ház fenntartói hamar felismerték, hogy a végesen fogyó magyarságnak mily nagy szüksége van identitása tudatosítására és őrzésére, hogy mennyire fontos a gyengülő közemlékezetbe

Útőrház a Máramarosziget felé vezető út mellett, a Gutin-hágó közelében, 1943-ban. Kép: Fortepan/ Fortepan

visszahozni, visszaépíteni a valós történelmi ismeretét, erősíteni a városhoz és környékéhez kötő érzelmi szálakat. Ennek indoklását e kötet 2005-en megjelent első kiadásához írt Előszóban rögzítették: „A megmaradásért folyó küzdelem keserves harcát vívjuk. Tanúi vagyunk annak, hogyan süllyesztik el múltunkat, történelmünket. (...) Nem bántanak, csupán tudomást sem vesznek arról, hogy évszázadokon át mi is lakói voltunk e tájnak, mi is termeltünk anyagi javakat, művészi értékeket, és mi is véreztünk, ha ellenség tört ránk. (...) Sürgős feladatunk lenne fölmérni mindazt, ami történelmi kincseinkből napjainkig megmaradt.” E szándék és akarat szülte meg a Suba Zoltán Nagybányai fényképtár, A Teleki család örökében, Tatárok, betyárok, bányarémek, a Schönherr Gyula breviárium, az 1848–1849 Nagybánya című köteteket, a nagybányai motívumokkal díszített fali naptárakat...

Ez impozáns, figyelemre és elismerésre méltó kiadványsor zászlóshajójának tekinthetjük az immár negyedik kiadást megért mostani kötetet. Az ötlet és a megvalósítás előzményeként és inspiráló, továbbá információforrásként említhetjük Palmer Kálmánnak a millennium korában megírt *Nagybánya és környéke* című kötetét, Schönherr Gyula pár évvel később közreadott *Nagybánya és vidéke* című írását *Az Osztrák–Magyar Monarchia írásban és képen* című kiadványban (1886–1901)... továbbá az 1990-es években Metz József által szerkesztett *EMKE Füzetek* sorozatot. Ez utóbbi alapműként szolgált a mostani kötethez, fölhasználva,

kibővítve, megújítva az azokban megjelent írásokat.

Mit is szolgálhat egy ilyen kiadvány? Kettős célt. Egyfelől a nagybányai és környékbeli magyar lakosság identitásörzését, ismeretei gyarapodását, s nem utolsósorban a szülőföldhöz való kötődés erősítését, lokálpatriotizmusának szilárdítását... azokét is, akiket a sors elsodort onnan. Másfelől a hozzánk jövő hazai, anyaországi és más országokból érkezők ismereteinek gyarapítását és történelmi patinájú vidék minél szélesebb körben való megismertetését, a kulturális turizmus fellendítését.

Az impozáns kiadványsor zászlóshajójának tekinthetjük az immár negyedik kiadást megért mostani kötetet.

Kiknek is ajánljuk e vidék megismerését szolgáló könyvet? A könyvborító fülszövege szerint: „mindenkinek, aki szeretné jobban megismerni múltunkat és jelenünket, s hiteles tájékoztatást szeretne kapni anyagi és szellemi örökségünkről, történelmi, művészeti és művelődési hagyományainkról”. Mindazoknak, akik Székelyföld és más tájházak mellett e vidék megismerése révén innen is tanúságot nyerhet a mindinkább szórványosodó nemzet résznek a léteért, a megmaradásért vívott heroikus küzdelméről.

A méltatásunk mottójául választott Petőfi-idézet kínálja a kötet első fejezete

– *Kincset érő környezetünk, Nagybánya és környéke természeti leírása* – ismeretét, bemutatását. De mi nem az Őrhegyről, hanem, a jelenkor modern eszköze, a képzeletbeli drón segítségével szeretnénk letekinteni a tájra, a csodás, kincset érő környezetre. Radnóti soraival egybecsengően mondhatom: „Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, / nekem szülőházam...” Elénk tárul a Gutin, a Fekete-hegy, a Rozsály, a Bányahegy csúcsa, amint kitekintenek a rájuk telepedett ködgomolyból; a hegyek karéjában kanyargó, majd onnan kiszabaduló Lápos folyó; a mindkét Bódi-tó ezüstös tükre, a Kék-tó azürkék csillogása, a Felsőbányát és Nagybányát átszelő, a hegyekből lecsorgó patakcskákat magába fogadó Zazar; a zöld szín árnyalatiban pompázó erdőrengetegek; erdők-mezők gazdag flórája, közte az itt honos (de mára, sajnos, veszélybe sodródott) szelídgesztenye, az erdőirtások nyomán meghonosodó málna, a fák árnyékában megbúvó, magas hegyek taraján termő fekete áfonya, a fojginc; szinte szemünk elé kerülnek az erdők-mezők rejtekező állatai, gazdag madárvilága... A táj mintha megelevenedne, hívogatna az e régióban létrejött, a természet ölen megbúvó emberi településekre, amelyek életterei voltak s maradtak mindmáig, az itt megtelepedett lakosságnak. A föld rejtekében pedig ott a sokszínű kincs, a kenyéradó forrás, amelyért évszázadok során, nemzedékek sora szállt alá, kettős jelíggel: „Szerencse fel, szerencse le”.

A természet az életnek az a szegmentuma, amely arra biztat, hogy keressük, tudatosítsuk magunkban annak csodálatos értékeit. Hisz ez talán az egyetlen világ, amelyben feloldódhatunk, amely teremtett szépségei révén felüdít, zöld színe, örökös körforgásával reményt kelt, hitet ébreszt és életbenünk, csöndje a nyugalom és a harmónia forrása. Jöhetnek szelek, viharok, fagyok, de csak egy időre törték meg az élet rendjét, annak hitét, hogy a zord december után jön a tavasz, jön május. Hogyan is mondta Németh László, a város nagy szülőtte? „A megismerés: megértés; a megértés: szeretet.” A szeretet pedig az élet legfőbb, életadó forrása, támasza, kötőszöve mindannak, ami az embert a tájhoz, múltjához, közösségéhez köti. Az élettér, az életadó természet kéz a kézben jár az idővel – nem csupán ismeretek halmaza, esszenciája mindannak, ami az itt lakókban a helyhez való kötődés kiapadhatatlan/fogyhatatlan katalizátora, oly szellemi, spirituális többlet, amely a szülőföld szeretetének alapját képezi. Nem

Nagybánya 1914-ben. A Rákóczi-tér (Piața Libertății), szemben a református templom.
Kép: Fortepan/Magyar Földrajzi Múzeum/Diagyűjtemény

önmagától, hanem azáltal, hogy magunk is elindulunk a megismerés útján, megértjük, felismerjük annak spirituális üzenetét.

Ezt szolgálja a *Természetjárás – múlt és jelen* című fejezet, amely a bányavidéki turizmus történeti háttéréről tájékoztatja az olvasókat. Bevezetőként utal arra, hogy elsőként a vidék gyógy- és ásványvizei keltették fel a figyelmet, aztán a természet szépségei: köztük a nagybányaiak kedvenc kikapcsolódását jelentő Széchenyi-liget. A 19. század utolsó harmadában jött létre a szervezett turizmust irányító testület: a Magyarországi Kárpát-Egyesület (1873), egy évre rá, annak keretén belül a Keleti Kárpátok Osztály, azt követően az Országos Magyar Turista Egyesület (1891). 1897-ben Felsőbányán kezdeményezték a Kárpát-Egyesület Gutini osztályának a létrehozását. Ugyanebben az időben jelentek meg az első olyan kézikönyvek, amelyek megírását immár e vidék természeti szépségei ihlették, köztük Palmer Kálmán szerkesztésében a *Nagybánya és környéke* (1894) című. Sikeréről idézzük a *Nagybánya és vidéke* című lap szerkesztőjének lelkendező, barokkos szavait: „Kedves annak minden betűje, különösen nekünk, nagybányaiaknak. Mézbe mártott aranytollal írták azt a mieink.” A megpezsdült idegenforgalom igénye szülte meg az első létesítményeket: a Fokhagymás-völgyi

Petőfi-tanyát, a Fekete-hegyen épített menházat... Ne feledkezzünk meg azokról sem, akik a kibontakozás szolgálatában az élen jártak: Thurman Olivér, Nagybánya polgármestere, Siegmeth Károly, Farkas Jenő, Felsőbánya polgármestere. Az első világháború kitörése, majd a trianoni békefeltételek megtörték e folyamat szerves továbbfejlődését. Az 1929-ben újjáalakult Erdélyi Kárpát-Egyesület, az EKE Gutin-osztályának létrejötte adott új lendületet a nagybányai turizmusnak. 1934-ben döntés született az izvorai turistaszállás megépítése érdekében, turistautakat építettek a főbb célpontok optimális megközelítésére. A második világháború újabb törést hozott. Az '50-es évektől számítható az újabb szakasz kezdete, immár állami intézkedések keretében épültek újabb létesítmények. Újabb fejlődési periódus az Erdélyi Kárpát-Egyesület 1991-es újjáalakításával kezdődött. Áldásos munkája a jövő ígérete.

Mindezek ismeretében induljunk el, hogy e könyv lapjain kibontakozó világot virtuálisan mi is bejárjuk. Erre hív meg bennünket a *Séták, kirándulások Nagybánya körül és távolabb* című fejezet. Mottóként Petőfi szavait idézzük: „a táj olyan szép, mintha az én képzeletem után alkotta volna a természet”. Társítsuk hozzá Nagybánya szülötte, Tersánszky Józsi Jenő szavait: „Az a különös Nagybányának

a környékén, hogy akármely irányban indulsz el, mindig valami meglepetés fogad. Valami egészen más világ, mint amit már ismersz.” E fejezet írói sorra mutatják be a várost övező hegyeket, nevezetes helyeket: a Morgót, a Tolvaj Dénest, a Jókai-dombot – a Nagybányán 1896-ban megtelepedett festőkolónia kedvenc helyét –, a Kereszthegyet, a Borpatak völgyét, a Fokhagymás völgyét a Petőfi-tanyával, a fernezelyi Bódi-tót és környékét. A kötet következő lapjain szélesbedik a kör, távolabbi helyekre kínálnak túralehetőségeket. A Rozsályra és a Forrásligetre (Izvorára), a Tatár-szorosba... a felsőbányai Bányahegyre és a Kék-tóhoz, a Fekete-hegy lábánál meghúzódó Bódi-tóhoz, a Gutinra... a távolabbi Ciblesre, a láposi hegyekbe... a Nagybánya környéki fürdőhelyekre... Teszik mindezt nem egyhangú felsorolás módjára, hanem mindenkire szólóan, hozzátoldva/-fűzve a természet kínálta élményeket, legendákat, nevezetességeket, útvonalakat, szálláslehetőségeket. Megismerésük igazolják Palmer Kálmán szavainak igazságát, hitelét: „...légy megnyugodva kedves olvasóm, te sem fogod megbánni, ha rövidebb sétáinkon, vagy hosszabb kirándulásainkon velünk tartasz.” A száz évvel később született leírás szerzői nem csupán az élményt, hanem annak kihatásait is figyelmünkbe ajánlják: „Nemcsak azért, hogy észrevegyük a körülöttünk levő szépet, hanem azért is, hogy könnyebben megbirkózhassunk mindennapi problémáinkkal, bajainkkal.”

**A szeretet az élet legfőbb,
életadó forrása, támasza,
kötszövege mindannak,
ami az embert
a tájhoz, múltjához,
közösségéhez köti.**

A bennünket körülvevő teremtetett világból térjünk vissza az annak ölelésében létrejött élettérbe, amelyet az ember évszázadok munkája során/nyomán teremtet meg, amelyet a szerzők a *Lapok a vidék történetéből* című fejezetben kínálnak számunkra. De ez már történelem. A homo sapiens betölti a teret, élhető életet teremt, városokat épít, falvakat hoz létre. Miként s hogyan? Erről a következő tematikai alfejezetek – *Nagybánya rövid története*, *Séta Nagybánya utcáin*, *Séták Nagybánya körül* – szólnak, mindarról, amit, Petőfi szerint, itt felejtett az idő. Az Idő, amelyet

A máramaroszigeti Kultúrpalota 1941-ben. Kép: Fortepan/Aszódi Zoltán

a történelem telített tartalommal. Amint az alcím is jelzi, az évszázadok ösvényei előbb a központ, Nagybánya felé vezetnek. Rendkívül nehéz eldönteni, hogy Nagybánya eseménydús történetéből melyekre hívjuk fel az olvasók figyelmét? A város 12. századi betelepítését? Az 1327-ben írt első kiváltságlevelet, amely Rivuli Dominarum et Medio Monte néven tesz említést a később Nagybánya és Felsőbánya városokról? Említsük a 14. században épült Szent Márton templomot, s a száz évvel hozzá épített István-tornyot, amely a későbbiekben, mindmáig a város szimbóluma maradt/lett?... Említsük az első pecsétet, amelyeken már ott láthatók a bányaművelésre utaló jelek? Adatok, események százai sorakoznak a lapokon, jelezve a kibontakozás, a fejlődés útjait, az Időt, amely hozott jót és rosszat, felvirágzást és csapásokat... Eközben az élet betöltötte a természet kínálta teret, a lakosság számbelileg gyarapodott. Életforrása a bánya. Ehhez kötődik az 1411-ben már létező pénzverde – *Domus Monetariae* –, amely nem csupán a Kárpát-medencében, hanem Európa-szerte hírért viszi a nagybányai kézművességnek.

A szellemiek terén az egyházak jelentik a város spirituális életének alakulását. Közte is az iskolaalapítás és -fenntartás mindvégig kimutatható jelenlétét. A legfontosabb: a város polgárait reformáló Kopácsi István által 1547-ben alapított Schola Rivulina, Erdély első középiskolája, amely 1755-ben átadta helyét a jezsuiták, majd a minoriták vezette középiskolának. Iskolaváros jellegét erősíti az a tény, hogy 1864-ben

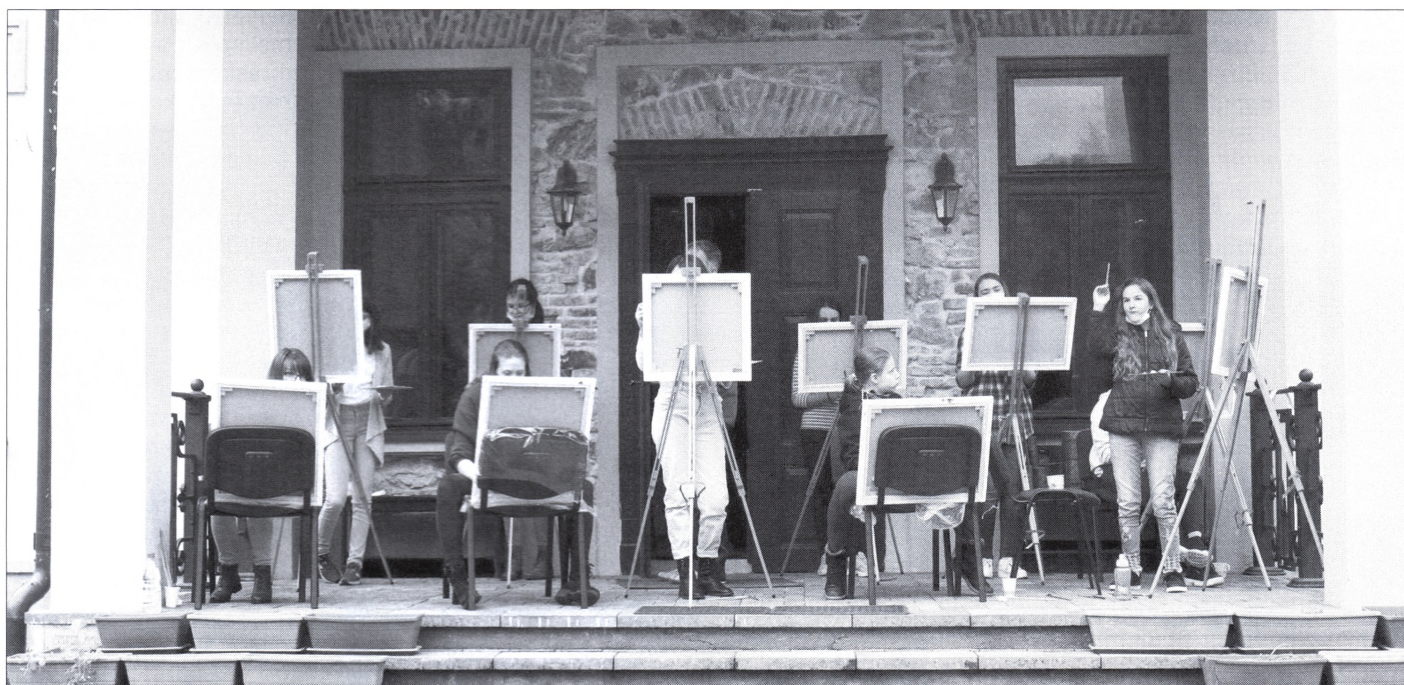
bányaiskola létesült, amely az 1873-as áthelyezéssel, 1919-ig Felsőbányán szolgált a bányai szakképzést. Ha valaki Nagybánya nevét említi, az 1896-ban Hollóssy Simon által alapított/letrahozott festőiskola, a Nagybányai Festő Kolónia jut eszébe. A város lakossága pozitív, támogató szerepet töltött be a Rákóczi-felkelés és az 1848/49-es forradalom és szabadságharc küzdelmeiben. A várostörténet példázta: a bányavárosok – így Nagybánya, Felsőbánya, Kapnikbánya, Erzsébetbánya esetében is – mindenkor befogadók voltak: magyar, német, szlovák, lengyel, román keveredett, élt együtt, osztozott a közös sorsban. A történelmi folyamatban a Trianoni szerződés hozott fordulatról, amely nemcsak államfordulatként törte meg, formálta át a város és a vidék életét. Legfőbb kihatása a nemzetiségi összetételre volt radikális hatással. Az 1910-es népszámlálás adatai szerint Nagybánya 12 877 lakosából 9992-en vallották magukat magyarnak, 2677-en románnak... A magyarság aránya mára alig valamivel több mint tíz százalékra apadt. Az okok ismereteseek: a román-ság államilag támogatott beáramlása, a magyarok kivándorlása, az asszimiláció, az identitástudat gyengülése...

Ezzel meg is érkeztünk abba a belső körbe, a környék valóságos és virtuális központjába, a Városba, amely – a kötet 187. oldalán olvasható szöveg tanúsága szerint – „az 1606-ban még »Magna-Bánya«-nak nevezett hegy adta a XVI. századtól a Nagybánya nevet is városunknak. (Heltai Gáspár *Cathekismus*ának ajánló soraiban találjuk 1553-ban először ezt az elnevezést, a Rivulus

Dominarum helyett.) Említsük meg, hogy a latin elnevezés s a mai közt ott van a tükörfordításként megjelenő, szépen csengő Asszonypataka név. Álljunk meg, időzzünk a Főtéren, amely ma is csodálatos pompájában őrizte meg a századokkal ezelőtt elnyert építészeti arculatát, szerencsésen megúsza „a múltat végképp eltörölni” jelszavát hirdető hatalom évtizedeinek a történelmet meghamisító, a hagyományainkat romboló törekvését. Mily csodálatos örökség ez nekünk! Miként emlékezik rá Nagybánya híres szülötte, Tersánszky Józsi Jenő? „Ez a négyszögű, gömbölyű Zazar-kövekkel kirakott, manzard födelű, egyemeletes házak körített piac, valami mesészerű ósdiás bált lehel a szemlélőjére...” A múlt tiszteletét példázza, hogy a teret övező, egymástól eltérő arculatot megjelenítő, gondos kezek által „megifjított” házak őrzik egykori építetőik/tulajdonosaik nevét: Erzsébet-ház, Lázár-ház, Lendvay-ház, Bay-ház... A Főtér nyugati oldalát záró Szent István szálló maga is külsőleg megújultan várja új szerepét, valami hasznosat, olyasmit, amilyent a vele átellenben lévő egykori Arany Sas Fogadó elnyert, küllemében megőrizve régi önmagát, „tartalmában” pedig a mai kornak megfelelő hasznosítást. Az építészeti örökség zászlóshajója az István-torony, amely Nagybánya azonosító jeleként magaslik ki az Időből. De a sor ezzel távolról sem ér véget. A Híd utcai református templom tornya a nagybányai festők alkotásai révén messze földön is ismertté vált. A történelmi időkét idézi elénk a római katolikus Szentháromság plébániatemplom s cinteremében feltárt Szent Márton és Szent Katalin templomok nyomai, a Mészárosok bástyája, az altalajkinccseket – aranyat, ezüstöt – feldolgozó pénzverőház...

**A szellemiek terén
az egyházak jelentik
a város spirituális életének
alakulását. Közte is
az iskolaalapítás és
-fenntartás mindvégig
kimutatható jelenlétét.**

A város szellemi hagyatékának ki-magasló, sajnos, nyomaiban sem található emléke a 16. században létesített, korábban már említett református középiskola, a Schola Rivulina. De áll és mihamar új szerepet kap – felújítás

Genius loci festőműhely a nagybányai Teleki Magyar Ház udvarán. Kép: a Teleki Magyar Ház Facebook-oldala

után oda költözhet a Németh László gimnázium – az egykori katolikus, jezsuita, később minorita kézben levő Residentia. Remélhetőleg a minorita rendház is visszanyeri régi fényét. A szellemi örökség része, a város legfőbb nevezetessége, az 1896-ban létrejött festőkolónia, amelynek révén Nagybánya az elmúlt évszázad során beírta nevét az egyetemes művészettörténet aranykönyvébe. Alkotói közül többen itt születtek, még többen a virághegyi református és a Rozália katolikus temetőben alusszák örök álmukat. Még felsorolni is lehetetlen mindazon értékeket, amelyek a hajdani bányaváros építészeti és szellemi örökségét alkotják. De semmiképp sem feledkezhetünk meg az ásványmúzeumról, amely a város és környéke altalajkincseinek legszébb „virágait” tárják a látogatók elé.

Nagybánya és környéke – néhai Nógrádi Béla református esperes szavai szerint – „nem csak értékes drága fémeket, aranyat, ezüstöt adott a világnak, hanem kincset érő embereket is”: Erdősi Sylvester Jánost (Szinérváralja), Misztótfalusi Kis Miklóst (Misztótfalu), Tersánszky Józsi Jenőt és Németh Lászlót (Nagybánya), gróf Teleki Sándort (Koltó), Szilágyi Domokost (Nagysomkút), Kovács Dezsőt (Magyarlápós), Palmer Kálmánt (Erzsébetbánya), Pap Simont (Kapnikbánya), és még hosszan lehetne folytatni a sort.

És ezzel már ki is léptünk a tágabb körbe, e kötet révén eljuthatunk oly helyekre, amelyek a város hatósugarában jöttek létre és fejlődtek maguk is.

Említsük előbb Felsőbányát – az eredetileg Mons Medius/Középhegy néven számon tartott várost –, amelynek kiváltságlevele egyidős a nagybányaiéval. A városháza középkori hangulatot idéz, szakrális műemlékei a bányászok mély hitéről tanúskodnak, természeti szépsége száz éve vonzza a művészeket. Tovább lépve eljuthatunk Kapnikbányára, Erzsébetbányára, amelyek szintén a színesfémbányászat révén váltak ismertté. Más irányban eljuthatunk Koltóra, Sárosmagyarberkeszre, Nagysomkútra, Kővárhosszúfaluba, Pribékfalvára, amelyek közös vonása, hogy létük a Teleki-családhoz köthető. Eljuthatunk a Nagybányáról távolabb fekvő Magyarlápósra, Domokosra, nyugati irányban pedig Misztótfaluba, Szinérváraljára – mindenik helyhez köthető valamilyen történelmi esemény, valamilyen, csak rájuk jellemző sajátosság, jeles személyiségek születési helye...

Most, hogy leteszem a könyvet, elgondolkozatom azon, hogy hova is soroljam? Az ismeretterjesztő alkotások közé? Útikalauzok közé? Az is, mégpedig magas szinten, szakmai megalapozottsággal. Azonban több ennél: az otthonirodalom műfaji körébe sorolnám. Hisz az ismeretátadás, a pontos tájékozottság és igényesség mellett és fölött ott leng valami többlet – a témával való lelki azonosulás, ami eszünkbe juttatja Tamási Áron örökségét és igaz szavait: „azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”. E könyv olvasásakor otthon érezzük magunkat egy

táj hazában, ami a mienk. Mikor lehet a mienk? Ha ismerjük és megbecsüljük értékeit, ha a fűben, a fában, a házakban érezzük lüktetését, ha az Időben meglátjuk eleink küzdelmét a létért, a megmaradásért, a magunk megőrzéséért, ha felelősséget érzünk iránta. És ha Mi megtartjuk Őt, tiszteljük, óvjuk és ápoljuk ezt az érzést, akkor Ő – a Szülőföld, a Tájhaza – is megtart bennünket. Fájdó gondolat, hogy a magyarság foggyása megállíthatatlan folyamat.

Végezetül ne feledkezzünk meg e szép kivitelezésű könyv éltre hívó közösségéről. Szerkesztője: Dávid Lajos; szöveg: Balogh Béla, Dávid Lajos, Klacsmányi Sándor, Kinczel Ferenc, Metz József, Oszóczki Kálmán, Soltz László; Fényképek: Bertóti Attila, Bertóti Péter, Dávid Lajos, Deák László, Kinczel Ferenc, Suba Zoltán. A *Függelék* sok-sok adata – a felhasznált irodalom, a települések magyar-román névjegyzéke, a régi nagybányai utcák, terek mai elnevezése, a magyar-román és román-magyar névjegyzék... –, információja segít abban, hogy jobban tájékozódhassunk az élénk társul térben és időben. Külön értéke e kötetnek a sok-sok archív felvétel, a városképek és a természetfotók, a térképek, a rajzok sokasága, amelyek egy időben jelentenek illusztrációs többletet és önálló értéket.

*** Nagybánya és környéke. Negyedik bővített és javított kiadás számos képpel, melléklettel és térképpel. Szerkesztette: Dávid Lajos, Teleki Társaság, Nagybánya 2020.**